

4126

۳ —

۱

۱۶

۵۵

www.Ketab.ir

سرشناسه	سیدنزاد، سیدرضی، ۱۳۶۲ -
نویسنده و پدیدآور	امیر به معروف و نهی از منکر: ویژه آمران به معروف و ناهیان از منکر / سیدرضی سیدنزاد؛ تهیه کننده پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)؛ ویراستار حسن محقق نجفی.
مشخصات نشر	قم: پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)، انتشارات زمزم هدایت، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۱۰۰ ص.
شابک	ل: ۹۷۸-۹۶۴-۲۴۶-۵۸۰-۴
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابخانه.
موضوع	امیر به معروف و نهی از منکر
موضوع	•Enjoining what is good and prohibiting what is evil
موضوع	امیر به معروف و نهی از منکر -- جنبه های فقهی
موضوع	-- Qur'anic teaching•Enjoining what is good and prohibiting what is evil
موضوع	امیر به معروف و نهی از منکر -- احادیث
موضوع	-- Hadiths•Enjoining what is good and prohibiting what is evil
شناسه افزوده	پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)
شناسه افزوده	پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) انتشارات زمزم هدایت
شناسه افزوده	Imam Sadiq Research Institute of Islamic Sciences. Zamzam Hedayat
رده بندی کنگره	۱۳۹۷ س ۹ الف ۴ / ۸ BP۲۲۶
رده بندی دیویی	۲۹۷ / ۳۷۷۵
شماره کتابشناسی ملی	۵۲۲۹۸۵۲

امر به معروف و نهی از منکر

ویژه آمران به معروف و ناهیان از منکر

سیدرضی سیدنژاد

سازمان عقیدتی سیاسی ناجا

معاونت تربیت و آموزش

۱۳۹۷

امربه معروف و نهی منکر

تهیه کننده: پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)

نویسنده: سیدرضی سیدنژاد

ناظر علمی: هادی مزینانی

ناظر سازمانی: محمد نادری

ناظر نهایی: محمود پاکیزه

ویراستار: حسن محقق نجفی

نمونه خوان: عبدالرحمن حیاتی اصل ○ واپایش نهایی: سیدعلی بار افشارپور دهدشت

ناشر: زمزم هدایت

چاپ: آبتوس ○ نوبت چاپ: اول

تاریخ چاپ: ۱۳۹۷ ○ شمارگان: ۳۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۴۶-۵۸۰-۴

آدرس ناشر: قم، خیابان دورشهر، نیش کوچه ۳، پلاک ۸۱

تلفن: ۰۲۵ - ۳۷۷۳۰۷۳۵، همراه: ۰۹۱۲ ۲۵۳ ۲۸ ۸۷

فهرست مطالب

پیشگفتار	۹
مقدمه	۱۱

درس اول: کلیات

۱-۱. مفهوم شناسی	۱۵
۱-۱-۱. واژه امر	۱۵
۱-۱-۲. واژه نهی	۱۶
۱-۱-۳. واژه معروف	۱۷
۱-۱-۴. منکر	۱۷
۱-۱-۵. معنای اصطلاحی امر به معروف و نهی از منکر	۱۸
۱-۲. حقیقت امر به معروف و نهی از منکر	۱۹
۱-۲-۱. نظارت عمومی و همگانی	۲۰
۱-۲-۲. تعهد و مسئولیت اجتماعی	۲۱
۱-۲-۳. پاسداشت ارزش ها و ستیز با ضد ارزش ها	۲۲
۱-۳. دامنه و گستره فریضه امر به معروف و نهی از منکر	۲۳
۱-۴. منابع و معیارهای تشخیص معروف و منکر	۲۳
۱-۴-۱. قرآن کریم	۲۳
۱-۴-۲. سنت و سیره معصومین علیهم السلام	۲۴
۱-۴-۳. عقل سلیم	۲۴
۱-۴-۴. فطرت پاک انسانی	۲۵

- ۱-۴-۵. عرف متشرعه ۲۶
- ۱-۴-۶. قوانین و مقررات ۲۷
- ۱-۴-۷. تشخیص و نظر ولی فقیه ۲۷
- ۱-۵-۵. مبانی امر به معروف و نهی از منکر ۲۸
- ۱-۵-۱. مبانی و ادله نقلی ۲۸
- ۱-۵-۲. مبانی و ادله عقلی ۳۲

دوم: رابط و وجوب و مراحل اقامه فریضه امر به معروف و نهی از منکر

- ۱-۲. شرایط ۳۷
- ۱-۲-۱. شرایط عام ۳۷
- ۱-۲-۲. شرایط خاص ۳۷
- ۲-۲. مراحل و مراتب امر به معروف و نهی از منکر ۴۳
- ۱-۲-۲. مرتبه قلبی ۴۳
- ۲-۲-۲. مرتبه زبانی ۴۴
- ۲-۲-۳. مرتبه عملی ۴۵

درس سوم: اهمیت و ضرورت فریضه امر به معروف و نهی از منکر در اسلام

- ۱-۳. اهمیت امر به معروف و نهی از منکر ۴۹
- ۱-۳-۱. امر به معروف و نهی از منکر در قرآن ۴۹
- ۱-۳-۲. امر به معروف و نهی از منکر در سنت (روایات و سیره معصومین) ۵۲
- ۲-۳. ضرورت اجرا و گسترش فریضه امر به معروف و نهی از منکر ۵۵
- ۱-۲-۳. انجام تکلیف دینی ۵۶
- ۲-۲-۳. حاکمیت و استمرار نظام ولایی و تحقق اهداف آن ۵۶
- ۳-۲-۳. عزت و سرافرازی امت اسلامی ۵۷
- ۴-۲-۳. تحقق سبک زندگی اسلامی ۵۷
- ۵-۲-۳. صیانت از تهاجم فرهنگی ۵۹
- ۶-۲-۳. اقامه عدالت و مبارزه با فساد و تبعیض ۶۰
- ۳-۳. آثار و برکات اجرای فریضه امر به معروف و نهی از منکر ۶۱
- ۱-۳-۳. آثار فردی ۶۱
- ۲-۳-۳. آثار اجتماعی ۶۴
- ۴-۳. پیامدها و تبعات ترک فریضه امر به معروف و نهی از منکر ۶۸

منکر از منکر و معروف به معروف امری نه ای ها کی و پتیش: درس

درس پنجم: ادب و اخلاق

درسی چهارم: اصول و مبانی از مبانی

၁-၃-၂. ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတိုင်းကြီးများ၏ အခြေခံဥပဒေ ၂၈
 ၁-၃-၂. ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတိုင်းကြီးများ၏ အခြေခံဥပဒေ ၂၈

منکر از منکر و معروف به معروفی امری های پستی و پستی: درس

درس پنجم: ادب و اخلاق

درسی از مبانی اصول اخلاقی و فقهی

၁-၃-၂. ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတိုင်းကြီးများ၏ အခြေခံဥပဒေ ၂၈
 ၁-၃-၂. ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတိုင်းကြီးများ၏ အခြေခံဥပဒေ ၂၈

- ۳-۱-۴. تبعات و پیامدهای منفی فردی ۶۸
- ۳-۲-۴. تبعات و پیامدهای منفی اجتماعی ۷۰

درس چهارم: اصول امر به معروف و نهی از منکر

- ۱-۴. معنی و مفهوم اصل ۷۵
- ۴-۱. اصول اقامه و گسترش فریضه امر به معروف و نهی از منکر ۷۶
- ۴-۲-۱. اصل تدریج ۷۶
- ۴-۲-۲. اراد ۷۸
- ۴-۳-۱. تکرار ۷۹
- ۴-۲-۲. سهیل ۸۱
- ۴-۲-۵. مناسبت و عقلانیت ۸۲
- ۴-۲-۶. اصل رعایت اولویت ها و تقدم اهم بر مهم ۸۳
- ۴-۲-۷. پيشتازی و پيستم ۸۵
- ۴-۲-۸. اصل مخاطب شناسی ۸۶

درس پنجم: اصول امر به معروف و نهی از منکر

- ۱-۵. مفهوم شناسی و ضرورت ۸۹
- ۵-۲. آداب اقامه فریضه امر به معروف و نهی از منکر ۹۰
- ۵-۲-۱. خوش رویی ۹۱
- ۵-۲-۲. خوش گوئی ۹۲
- ۵-۲-۳. احترام و تکریم ۹۳
- ۵-۲-۴. رعایت انصاف ۹۵
- ۵-۲-۵. رعایت حیثیت و آبروی افراد ۹۶
- ۵-۲-۶. پرهیز از تجسس ۹۸
- ۵-۲-۷. اجتناب از عیب جویی و افشاگری ۱۰۰
- ۵-۲-۸. پرده پوشی ۱۰۲

درس ششم: ویژگی های آمرین به معروف و ناهیان از منکر

- ۱-۶. اخلاص ۱۰۵
- ۲-۶. غیرت دینی و حساسیت ایمانی ۱۰۷
- ۳-۶. تعهد و مسئولیت پذیری ۱۰۸

۴-۶. صدق و راستی	۱۱۰
۵-۶. تواضع و فروتنی.....	۱۱۲
۶-۶. دلسوزی، شفقت و مهربانی	۱۱۴
۷-۶. صبر، تحمل و سعه صدر.....	۱۱۵
۸-۶. صلابت و قاطعیت بدون خشونت	۱۱۸
۶. شجاعت و خطرپذیری.....	۱۱۹
۱۰-۶. آزاد منش	۱۲۰

درس نهم: شیوه‌ها و روش‌های اجرای فریضه امر به معروف و نهی از منکر

۱-۷. تعریف	۱۲۳
۲-۷. اهمیت شیوه	۱۲۴
۳-۷. انواع شیوه‌های اجرای فریضه امر به معروف و نهی از منکر	۱۲۵
۱-۳-۷. روش‌های قلبی	۱۲۵
۲-۳-۷. روش‌های زبانی و گفت	۱۳۲
۳-۳-۷. روش‌های عملی	۱۳۸

درس هشتم: آسیب‌شناسی و راهکارهای احیا، اقامه و گسترش فریضه امر به معروف و نهی از منکر

۱-۸. علل بی‌توجهی به اقامه فریضه امر به معروف و نهی از منکر	۱۴۱
۱-۱-۸. حوزه اندیشه	۱۴۱
۲-۱-۸. حوزه گرایش	۱۴۳
۳-۱-۸. حوزه رفتار	۱۴۸
۲-۸. راهکارها و راهبردهای احیا، اقامه و گسترش فریضه امر به معروف و نهی از منکر	۱۴۹
۲-۲-۸. تقویت باورهای دینی و اعتقادی	۱۵۰
۳-۲-۸. صیانت و سالم‌سازی محیط	۱۵۰
۴-۲-۸. حمایت و پشتیبانی از آمران و ناهیان در عرصه عمل	۱۵۲
۵-۲-۸. تربیت و توسعه نیروی انسانی مؤمن، کارآمد و آشنا در مقام متولیان اقامه و اجرای دو فریضه	۱۵۲
کتابنامه	۱۵۷

پیشگفتار

یکی از اهداف مهم سازمان عقیدتی-سیاسی ناجا افزایش بصیرت و روزآمد نمودن دانش کارکنان خدوم آن نهاد در حوزه‌های جوانگون عقیدتی و سیاسی است؛ که مسئولیت این امر خطیر بر عهده معاونت تربیت و آموزش سازمان عقیدتی-سیاسی ناجا نهاده شده است. در این راستا معاونت موصوف با بهره‌گیری از کارشناسان، اساتید و اهل فن نسبت به تهیه و تألیف کتب دوره‌های مختلف آموزشی مطابق با سرفصل‌های برنامه‌های تفصیلی مصوب و نیازهای روز کارکنان اقدام نموده و به صورت مستمر در جهت بازبینی و روزآمد نمودن مطالب آن اهتمام ورزیده است.

کتاب حاضر نیز برای آمران به معروف و ناهیان از منکر با همکاری پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع) و زیر نظر کارشناسان معاونت تربیت و آموزش سازمان عقیدتی-سیاسی ناجا (اداره کل پژوهش و تألیفات آموزشی)، برای کارکنان پایور ناجا چاپ و انتشار یافته است. امید است صاحب‌نظران، محققان و مسئولان محترم، دیدگاه‌ها و پیشنهادهای خود را به منظور رفع نایص و کاستی‌های احتمالی و تکمیل محتوای اثر حاضر، به این معاونت منعکس نمایند تا پس از بررسی مورد استفاده قرار گیرد.

سازمان عقیدتی سیاسی ناجا

معاونت تربیت و آموزش

۱۳۹۷

مقدمه

تمام آحاد ملت مسلمانی، در خفا و علان، حفظ و حراست از احکام نورانی اسلام و سعی در گسترش و تعمیق آن در جامعه، و پیدایش بزرگ دارند. امر به معروف و نهی از منکر، از ارکان اساسی اسلام و ضامن برپاداشتن همه رایض اسلامی است؛ به طوری که براساس روایات، هیچ عمل نیک و فریضه‌ای را نمی‌توان با آن سنجید؛ چنان که رسول خدا ﷺ می‌فرماید:

وَمَا أَعْمَالُ الْبِرِّ عِنْدَ الْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَنْفَتَةٌ فِي بَحْرِ لُجِّي، وَمَا جَمِيعُ أَعْمَالِ الْبِرِّ وَالْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عِنْدَ الْأَمْرِ بِالنُّفُوسِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ إِلَّا كَنْفَتَةٌ فِي بَحْرِ لُجِّي.^۱

تمام کارهای نیک در مقابل جهاد در راه خدا، به اندازه آب دهانی در مقابل دریایی پهن‌اور بیش نیست! و تمام کارهای نیک، سعی جهاد در راه خدا، در مقابل امر به معروف و نهی از منکر، به اندازه آب دهانی در مقابل دریایی پهن‌اور بیش نیست! از این رو، هر فردی از آحاد جامعه، باید خود را در گسترش نیکی و صلاح و برپیداشتن زشتی و گمراهی و فساد، مسئول بداند. توجه به انجام این وظیفه مهم و گسترده، به دین‌سازی آن در جامعه و همه نهادها و سازمان‌های اجتماعی در موقعیت فعلی و با لحاظ تهاجم فرهنگ دشمن برای تغییر ارزش‌های اسلامی به ضد ارزش‌ها، و مدیریت ذهنیت‌ها و گرایش‌های عمومی مردم و تغییر محاسبات مسئولان به سوی آنچه خود می‌خواهد، اهمیت و ضرورتی مضاعف یافته است. بی‌شک، لازمه اهتمام به این مهم در گام نخست، آشنایی با چیستی،

۱. محمد محسن فیض کاشانی، المحجة البيضاء، تحقیق علی اکبر غفاری، قم، جامعه مدرسین، ۱۴۱۷ق، ج ۵، ص ۹۹.

چرایی و چگونگی انجام این دو فریضه الهی است. در همین راستا، در این کتاب براساس سرفصل‌های مصوب، مهم‌ترین محورهای مطرح در فریضه امر به معروف و نهی از منکر، انتخاب شده و تلاش گردیده هر عنوان، به‌طور مجمل و فشرده و با زبانی ساده و روان تبیین گردد؛ تا این طریق، بستری مناسب برای توجه به این دو فریضه و اجرا و گسترش آن بین مخاطبان فراهم آید.

مطالب این کتاب، مشتمل بر هشت درس به شرح زیر است:

درس اول: درباره امر به معروف و نهی از منکر که شامل مفهوم‌شناسی، حقیقت، دامنه و گستردگی، منابع و معیارهای تشخیص معروف و منکر و مبانی و ادله عقلی و نقلی و جوب این دو فریضه است

درس دوم: شرایط احاطه و شرایط اقامه دو فریضه؛

درس سوم: اهمیت و ضرورت اجرا و گسترش دو فریضه و آثار و برکات اجرا و تبعات ترک آن؛

درس چهارم: اصول اقامه و اجرای دو فریضه؛

درس پنجم: آداب اجرای دو فریضه؛

درس ششم: ویژگی‌های آمرین به معروف و ناهیان از منکر؛

درس هفتم: شیوه‌ها و روش‌های اجرا و گسترش دو فریضه؛

درس هشتم: آسیب‌شناسی و راهکارهای احیا، اقامه و گسترش فریضه امر به معروف و

نهی از منکر.

البته در ابتدای هر درس نیز هدف‌های آموزشی-گرایشی و رفتاری آن درس بیان شده است.

این هدف‌ها درحقیقت، نمایانگر انتظاراتی است که پس از مطالعه هر درس، باید به آن‌ها دست یافت. در پایان هر درس نیز ضمن بیان خلاصه‌ای از مطالب هر درس، دست‌نویس‌ها

جدول، پرسش‌هایی مطرح شده، که هدف از آن‌ها ارزیابی آموخته‌های دانشجویان است. از پرسش‌ها از مطالب مرتبط با هدف‌های ذکرشده استخراج شده است.

گفتنی است در تدوین این مجموعه، افزون بر استفاده از منابع موجود در این زمینه، از تجربه‌های قبلی و کارهای انجام‌شده در این باره در پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)،

به‌ویژه کتاب راه نجات،^۱ و پروژه تحقیقاتی شیوه‌های اجرایی فریضه امر به معروف و نهی از منکر در آجا،^۲ که هر دو پژوهشی جامع در امر به معروف و نهی از منکر است، استفاده شده؛ که مناسب است در اینجا از همه دست‌اندرکاران آن‌ها تشکر و قدردانی کنیم. همچنین شایسته است از رشاد و هدایت‌های ارزشمند ناظر علمی محترم حجت‌الاسلام والمسلمین هادی مریانی در غنابخشی به محتوا و تناسب‌سازی آن با مخاطبان تشکر ویژه گردد. امید است این تلاش علمی که در راستای پیشبرد اهداف و راهبردهای امامین انقلاب در مورد فریضه امر به معروف و نهی از منکر صورت گرفته، مورد توجه مدیران و مربیان و دانشجویان عزیز قرار گیرد و بتواند به احیاء اقامه و گسترش این دو فریضه الهی، مؤثر واقع گردد. ان شاء الله تعالی.

پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)

۱. جمعی از نویسندگان، راه نجات (امر به معروف و نهی از منکر)، پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)، قم، زمزم

هدایت، ۱۳۹۵.

۲. به همت دکتر ابوالقاسم بخشیان و سیدرضی سیدنژاد.